

GEOPARK
De Hondsrug

unesco
Global Geopark

Wat is een UNESCO Global Geopark?

Een UNESCO Global Geopark vertelt het verhaal van een gebied door de samenhang van geologie, cultuurhistorie en natuur uit te lichten. Het laat zien hoe landschap en mens samen zijn gevormd. Geoparken stimuleren behoud en duurzame ontwikkeling, samen met bewoners, scholen, bedrijven en overheden. Wereldwijd zijn er ruim 200 geoparken. Slechts twee hiervan liggen in Nederland: De Hondsrug en Schelde Delta.

Plan je bezoek op www.dehondsrug.nl
of volg ons op social media:

Bronnegerstraat 12
9531 TG Borger

www.dehondsrug.nl
info@dehondsrug.nl

Tekst, redactie en kaart
Geopark De Hondsrug

Vormgeving
Renata Visscher
Sandra Jonge Poerink

Beeld en fotografie
Ulco Glimmerveen
Harrie Huisman
Karin Broekhuijsen
Hondsrug Drenthe
Marketing Drenthe

Geopark De Hondsrug

Gevormd door ijs, water, wind en mens

Het Hondsruggebied vertelt een verhaal van oerkrachten, mensen en tijd. Dit uitzonderlijke landschap ontstond tijdens de ijstijden, toen schuivend ijs, smeltwater en wind het land vormden. Vijf langgerekte zand- en keileemruggen, met hun hoge, droge delen en omliggende beekdalen, laten zien hoe machtige natuurkrachten het landschap hebben geboetseerd – en hoe mensen er al duizenden jaren leven.

Van de eerste jagers-verzamelaars tot de bouwers van hunebedden en middeleeuwse dorpen: elke periode heeft zijn sporen nagelaten in dit bijzondere gebied, dat sinds 2015 erkend is als **UNESCO Global Geopark**.

Geologie

Een geologisch wonder van wereldklasse

Hier wandel je door de sporen van drie ijstijden: van mysterieuze pingoruïnes tot dekzandruggen en smeltwaterdalen. Overal liggen zwerfstenen en fossielen die duizenden kilometers met het schuivende ijs zijn meegereisd.

Zo'n 150.000 jaar geleden bedekte een gigantische gletsjer – soms wel een kilometer dik – dit gebied. Met oerkracht schuurde het ijs het landschap uit tot lange, rechte ruggen en dalen – de *megaflutes*. Hiervan is de Hondsrug het meest indrukwekkend: een zeventig kilometer lange zandrug van Groningen tot Coevorden. Het is het best bewaarde *megaflute*-complex van Europa – en zelfs wereldwijd een van de grootste.

Cultuur

De archeologische schatkamer van Nederland

De Hondsrug is een van de oudst bewoonde gebieden van Nederland. Door de hoge, droge gronden en vruchtbare beekdalen was het al vroeg een ideale plek om te leven. Van Neanderthalers, die vuurstenen werktuigen achterlieten, tot het trechterbekervolk dat hunebedden bouwde – de oudste monumenten van ons land.

In de middeleeuwen ontstonden esdorpen en later veenkoloniale dorpen door turfwinning. In het landschap zijn nog karrensporen, grafheuvels en *celtic fields* (raatakkers) te zien. Nergens in Nederland kom je zoveel archeologie tegen, met als hoogtepunt het Strubben-Kniphorstbosch: het enige archeologische reservaat van het land.

Natuur

Een gevarieerd ijstijdenlandschap

In dit oeroude landschap vind je stille bossen, glooiende esgronden, uitgestrekte heidevelden, natte veengebieden en levendige beekdalen. Meerdere gebieden zijn aangewezen als Natura 2000-gebied, waaronder het stroomgebied van het Drentsche Aa en het Bargerveen. Dat laatste is extra bijzonder: het is een van de laatste levende hoogvenen van Nederland.

Juist de afwisseling tussen droge ruggen en natte dalen maakt de natuur hier uniek. Je kunt er wandelen, fietsen, vogels spotten of simpelweg tot rust komen. En wie goed kijkt, ziet niet alleen planten en dieren – maar ook hoe mens en natuur hier al eeuwenlang samen het landschap vormen.

Routes voor iedereen

Wandelen, fietsen, paardrijden

Ontdek sporen uit de ijstijden met de *Tijdreisroute Leewal*. Of volg het *Sabeltandtijgerspoor* – een avontuurlijke speelroute voor kinderen in het sprookjesachtige Hunzebos. Voor een echte ontdekkingsreis combineer je geschiedenis, cultuur en natuur op de *Hünenweg*, een langeafstandswandelroute van 235 kilometer tussen Groningen en Osnabrück.

Fietzers kunnen op pad met *Rondje Hondsrug*: een 284 kilometer lange route tussen Coevorden en Groningen, met zes thematische rondjes van ongeveer zestig kilometer. Ook ruiters en menbers kunnen het Geopark verkennen via de digitale routeplanner van de *Hondsrug Trail*.

Ontdekken

Wil je meer weten over het Hondsruggebied?

In de musea en bezoekerscentra is van alles te zien en te beleven.

Hortus Botanicus, Haren
www.hortusharen.nl

Geopark expositie, Borger
www.dehondsrug.nl/musea/hunebedcentrum

Hunebedcentrum, Borger
www.hunebedcentrum.nl

Openluchtmuseum Ellert en Brammert, Schoonoord
www.ellertenbrammert.nl

Boomkroonpad, Drouwen
www.boomkroonpad.nl

Stedelijk Museum, Coevorden
www.museumcoevorden.nl

Voor nu en later

Geniet en geef terug

Het Hondsruggebied is er om van te genieten. Trek de natuur in, ontdek de verhalen van het landschap en laat je verwonderen door alles wat er te zien is. Maar denk ook aan wie na jou komt.

Laat geen afval achter, blijf op de paden, verstoor geen dieren – en laat planten en stenen liggen waar je ze vond. Zo zorgen we er samen voor dat dit bijzondere gebied mooi, leefbaar en waardevol blijft. Niet alleen voor jezelf, maar ook voor anderen en voor de generaties na ons.

Geopark De Hondsrug draagt bij aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties. Samen bouwen we aan een toekomstbestendige wereld.

Het Hondsruggebied is een plek waar
Geologie, Cultuur en Natuur samenkomen.

De plekken waar je dit kunt beleven,
vind je op deze kaart.

Geo sites

- 1 Hoge en Lage der Aa Groningen
- 2 Rug van Haren
- 3 Appelbergen/Onneresch
- 4 Besloten Venen
- 5 Paraboolduin Strubbenbos
- 6 Drouwenerzand
- 7 Buunerbult
- 8 Doorbraakdal Voorste diep
- 9 Pingoruines Buinerveld
- 10 Leewal met Molenveld
- 11 Droogdal Hunzebos
- 12 Groeve De Boer
- 13 Doorsnijding WA-kanaal
- 14 Bargerveen
- 15 Steilrand Donderen
- 16 Doorsnijding Rolderrug Oranjekanaal
- 17 Boswachterij Schoonloo
- 18 Zeegserduinen
- 19 Balloërveld
- 20 Zuidlaardermeer
- 21 Duunsche landen
- 22 Gasselternveld
- 23 Drouwenveld
- 24 Dalerveen megaflute
- 25 Droogdal Kamperriet Valthe
- 26 Schimmer es

Culture sites

- 1 Vestingstad Groningen
- 2 De Vork
- 3 Meisje van Yde
- 4 Kerk Zuidlaren
- 5 Strubben-Kniphorstbos
- 6 Evertsbos/Landgoed Ter Borch
- 7 Zwanemeerbos
- 8 Schippersdorp Gasselternijveen
- 9 Het Ravijn
- 10 Kampsheide
- 11 Balloërveld
- 12 Bronneger
- 13 Grootste Hunebed D27
- 14 Poolshoogte
- 15 Eppiesbergje
- 16 Sleenerzand
- 17 Prinses van Zweeloo
- 18 Langgraf Emmen
- 19 Broken Circle Spiral Hill
- 20 Emmerschans
- 21 Veenweg Barger-Oosterveld
- 22 Vestingstad Coevorden
- 23 Katshaarschans
- 24 Oostersebos, Westersebos, Midden-
- 25 dorp
- 26 Schoonebeek
- 27 Bargerveen

Nature sites

- 1 Zuidlaardermeer (Ramsar)
- 2 Balloërveld
- 3 Boswachterij Gieten-Borger
- 4 Drouwenerzand
- 5 Brongebied Elperstroom
- 6 Emmerdennen
- 7 Landgoed de Klenske
- 8 Oosterbos
- 9 Bargerveen

Toegangspoorten

- 1 Museum aan de Aa
- 2 Hortus Haren
- 3 De Bloemert
- 4 Hunebedcentrum
- 5 Boomkroonpad
- 6 Ellert en Brammert
- 7 Van Gogh Huis
- 8 Stedelijk Museum Coevorden

Wandelroutes

- Sabeltandtijgerspoor
- Tijdreis route Leewal
- De Hamerlandenroute
- Hünenweg / Hondsrugpad

Legenda

- Grens - Geopark De Hondsrug
- Hondsrug
- Rolderrug / Sleenerugg

SCALE: 1:140.000

0 1,25 2,5 5 7,5 10
KILOMETERS

